

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vniuers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

12. De Canonica quarta portione quæ Episcopis, vel parochialibus Ecclesiis
iure debetur, & primum de Episcopali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

teste Siluestro verb. *Immunitas. qu. 7.* censet, eo statuto obligari Clericos, quoniam Clericos arma habere, iure Canonico interdictum est. Vnde ait valere statutum laicorum, quo cauetur, ne hæc, aut illa vendantur ijs, qui non sunt subditi, si ea iure Canonico sint Clericis interdicta. Caterum dicendum est, generaliter statutis laicorum ecclesias, vel Clericos non ligari: quia laici in Clericos, vel ecclesias, iurisdictionem non habent.

Statutum laicorum, vt nullus externus beneficium ecclesiasticum habere, vel eius possessionem apprehendere possit, nisi prius ciuitas, vel senatus consensum præsterit: Non valet, quia est contra ecclesiasticam libertatem. Sic Archid. & Cardin. c. 1. de *Immunit. Eccles. num. 6.* Siluest. verb. *Immunitas. 2. qu. 8.*

Si quæras, An statutum, quo violatur ecclesiastica libertas, si condatur à laicis, violet quoque eam; si condatur à Clericis vnus ecclesiæ contra aliam? Verbi gratia, si aliqui Canonici statuunt, ne quis ex suis Parochianis vocet ad funus Religiosos, nisi vocet totum Collegium Canonico-rum? Respondet Syluester verb. *Immunitas. 2. qu. 9.* violare, quia est priuilegium toti Clero concessum, vt possit causa funeris diuinas laudes persolvere, & aliquam ob id elemosynam accipere.

Statutum laicorum circa funera, exequias, & alia, quæ ad mortuos pertinent, non valet, quia est contra libertatem ecclesiasticam, vt habetur in c. ult. de reb. Eccles. non alien. vt si laici statuierint tantum numerum candelarum, vel decaniorum, vel Clericorum, & non maiorem in funebribus esse adhibendum.

Hoc loco esset mihi dicendum, speciatim de multis alijs laicorum statutis, quibus illi contendunt Clericos obligare: sed de his disputatum à me est, 1. p. *Institutio. Moral. lib. 5. cap. 13. & 14.*

Septimum priuilegium: Clerici, etiam si adhuc sint sub patria potestate constituti, sibi acquirunt, quidquid comparant, vt Clerici sunt, & de eo possunt suo arbitratu statuere, *Auth. presbyteros. C. de Episc. & Clericis.*

Octauum priuilegium: Clerici etiam si filij familias sint, competes tamen rationis, possunt sine patris consensu lites, & causas agere pro suis bonis recuperandis. *Archid. in c. ult. de iudic. in 6.*

Nonum priuilegium: Clerici quamuis sint filij familias, non possunt vendi, & distrahi à patre, tamen si extremam famem patiantur. *leg. 1. C. de Patribus. qui filios distrahant. libr. 12.*

Decimum priuilegium: Si seruus fiat Clericus domino sciente, & non contradicente, liber est, & immunitus à conditione seruitutis. *c. si seruus, dist. 54.*

Vndecimum priuilegium: Gaudent Clerici priuilegijs concessis militi, quæ Clericali ordini, & conditioni non repugnant. *Panor. in c. Episcopus. de Pactis.*

Duodecimum priuilegium: Soli Clerici possunt Canonice & legitime Ecclesiastica beneficia obtinere, *cap. ex literis. de transact. De his omnibus priuilegijs, agit Cardinalis Clemen. 1. de vita, & honestate Cleric.*

CAP. XII.

De Canonica quarta portione, quæ Episcopis, vel parochialibus Ecclesijs iure debetur, & priuilegium de Episcopis.

CVm hæcenus egerim de spolijs, & pensionibus Clericorum, & de rebus, ac bonis ecclesiarum non alienandis; superest nunc, vt agam de Canonica portione, Episcopis, vel parochialibus ecclesijs debita: Vt de omnibus ecclesijs & Clericorum bonis generatim tractetur, extat opusculum de *Canonica quarta portione* Lapi: & aliud de eadem re, Petri Vbalchini Perusini. Agunt hæc de re etiam Doctores in cap. officij, & cap. ult. de testam. Summittæ in verbo, *Canonica portio*, Angelus, Syluester, Rosel-

la. Agitur etidem in multis capitibus tit. de sepulchris, in Decretalibus, in 6. & in Clementinis.

Primo quaeritur, Quanam dicatur Canonica portio? ea est, quæ secundum Canones debetur Ecclesiæ c. *De his, & c. Decernimus 10. qu. 1. & c. Constitutum 16. qu. 1. & Clem. Dudum, de sepulchris.*

Secundo quaeritur, Quotplex sit Canonica portio? Est duplex, vna quæ debetur episcopo, altera quæ ecclesiæ debetur parochiali. Primam debent Episcopo omnes ecclesiæ, quæ sunt in ipsius diocesi constitutæ, ex omnibus bonis quæ ipsis relinquuntur, & obueniunt. De hac portione agit Glossa in c. officij, & c. Requisti, & c. ult. de testam. Estque tertia, vel quarta pars eorum quæ legantur, vel obueniunt ecclesijs, ac proinde dici solet, Quarta episcopalis. Secundam habet ecclesiæ parochialis ex his bonis, quæ Parochiani legant, siue relinquunt, vel offerunt ratione beneficij, cum quis alicubi extra Parochiam sepulturam eligit, & est, vel dimidia, vel tertia, vel quarta pars, secundum varias ecclesiarum, vel populorum consuetudines; cap. *Certificari, de sepulchris*, & dici solet Quarta parochialis.

Quid si alicubi nulla extet eiusmodi consuetudo, quora tunc pars episcopo, vel Parochiæ debetur? Spectanda tunc temporis est, inquit Hostiensis, consuetudo ecclesiæ Metropolitanæ: Quod si nec illa appareat, seruanda est consuetudo vicinarum ecclesiarum: quæ si varia fuerit, tunc secundum Goffredum, quarta debetur, quia in hac Canones, & Iura magis concordare videntur, *ca. In nostra, de sepul. Deinde, in dubijs sequimur; quod minimum est. l. Si ita relictum, ff. de legat. 2. & l. Semper, ff. De regul. iuris: Et sic docet Archid. in c. Cum quis, de sepulchris. in 6. & Innocent. in c. Requisti, de testam.*

Tertio quaeritur, An valeat consuetudo, vt nihil detur episcopo, vel ecclesiæ parochiali? Panormitanus in c. *Certificari, de Sepulchris*, dicit, secundum Glossam in c. ult. de consuetudine in sexto, vbi cumque est consuetudo præter ius, valet spatio decem annorum recepta: vbi vero est consuetudo contra Ius, non valet, nisi quadraginta annorum tempore præscripta. Quare consuetudo, qua episcopo, vel parochiali ecclesiæ datur minor pars, quam dimidia valet: at cōsuetudo, qua datur minor pars, quam sit quarta, secundum Hostiensem, non valet, nisi fuerit præscripta quadraginta annorum spatio. Sic etiam Panormitanus, & Ioannes Andreas ca. *Certificari citato*, quia consuetudo dandi infra dimidiam partem, est præter, non contra ius: at vero quod detur minor pars quam quarta, nimirum sexta, vel quinta, est contra ius, quia secundum Canones, & Iura, quarta debetur. Sed an valeat consuetudo, vt nihil penitus detur? sunt duæ opiniones teste Siluest. in verb. *Canonica portio. q. 1.* Vna est afferentium, non valere. Sic Hostiens. Ioannes Andreas, Goffredus, & Roemerius.

Alter est opinio dicentium, valere, si spatio quadraginta annorum præscripta fuerit. Sic Innocent. & Petrus Perusinus: quam sententiam sequitur Panormitanus, vt probabiliora in c. *certificari prædicto*, quia etiam si contra ius commune sit, valet quadraginta annorum tempore recepta, & multo magis vim habet, si fuerit temporis spatio inducta, cuius initium in memoria hominum non sit.

Quarto quaeritur, An possit episcopus, vel ecclesiæ vi pacti renuntiare iuri prædictæ quartæ? Teste Siluest. *Canonica portio. q. 2.* Archid. in c. *Pactum, de Pactis* in 6. ait, nullam vim huiusmodi pactum habere, quando notabili damno ecclesiæ læditur: alioquin valere, etiam absque superioris auctoritate.

Quinto quaeritur, Quanam ecclesiæ debeant quartam Episcopalem? Duæ sunt opiniones, Vnam habet Hostiensis in *summa tit. de sepulchris*, quam sequitur Petrus Perusinus, in suo tractatu de *Canonica portione*, eam debere omnes ecclesias in diocesi constitutas, etiam si sint exemptæ: nisi in priuilegio expressim continetur immunitas ab huius quartæ solutione, ac proinde eam deberi à Capellis Monachorum, Monasterijs, & alijs quibusvis pijs

Communitatibus, locis, vel domibus. Ratio est, quia putant Hostiensis, & Petrus huiusmodi quartam exigi ab his, qui legant, siue relinquunt bona Ecclesijs: ac proinde talis quarta debetur episcopo ab ecclesijs etiam exemptis, quoniam qui legant ecclesijs, exempti non sunt.

Altera sententia est Panormitani in c. officij. de testamen. afferentis, talem quartam minime deberi ab ecclesijs exceptis, quia non debetur ratione legantium sua bona Ecclesijs, sed ratione ecclesiarum, quibus legantur bona. Ecclesie enim talem quartam debent Episcopo ratione sollicitate curæ, quam habet de ipsis ecclesijs sibi subiectis: Et hæc opinio est communi omnium consensu recepta: quam habet Angelus verbo, Canonica portio.

Sexto quaeritur: Ex quibus bonis detrahatur quarta Episcopo debita? Respondeo, eam detrahi in primis ex omnibus bonis, quæ legantur parochiali ecclesie. c. De quarta, de prescri. c. Conquerente, de officio Ordini. Item debetur Episcopo quarta pars oblationum. c. Concessa. 12. q. 2. ca. De his, 10. qu. 1. Item debetur ex bonis omnibus, quæ offeruntur locis causa communis pietatis extructis, & decimis, & his quæ offeruntur causa funeris. cap. Requisisti, de testam. Et ibi Panorm.

Septimo quaeritur, An sint aliqui casus iure exempti, in quibus quarta episcopalis ex bonis, quæ ecclesie obveniunt, deduci non possit? Petrus Perusinus, ut ait Siluester in verbo, Canonica portio, q. 4. Et Angelus nu. 9. numerat septem casus. Primus est, quando aliquid ecclesie relinquitur pro his, quæ pertinent ad perpetuum Diuinum cultum, nimirum pro ecclesie fabrica, pro Capella construenda, pro vestibus, ære campano, vel alijs ad usum diuini cultus cap. Ut de testam. Et c. ex parte. de verb. signif.

Secundus casus: Quando legatur aliquid ecclesie pro sacris ad diuina ministeria ornamentis reparandis, secundum Innocentium ex ca. Ut de testamentis, Et c. ex parte. 2. de verb. signif.

Tertius casus est: Quando legatur Ecclesie aliquid pro ea reparanda, eo quod reparatione indigeat, & aliunde non habeat bona, ex quibus reparari queat, vel pro sepulchro extuendo, cap. Ut de testam. Et c. ex parte. 2. de verb. signif.

Quartus casus: Quando legatur aliquid ad luminaria, vt oleum, lampades, vel cerceos, cap. Ut de testam. Et c. ex parte. 2. de verb. signif.

Quintus casus: Si legetur aliquid ad anniuersarium perpetuum celebrandum c. Ut de testam. Item quarta non deducitur ex equis, & armis legatis fauore Terræ Sanctæ. c. In nostra, de sepul.

Sextus: Quando legatur aliquid pro septenario, vicenario, aut tricenario quotannis faciendo in perpetuum. Hostien. c. Ut de testam. Et c. ex parte. 2. de verb. signif.

Septimus casus: Si legetur aliquid ad perpetuum diuinum cultum, puta, vt quotannis Missæ sacrificium fiat in die alicui Sancto dicato, vel vt Diuina officia decantentur in hac, vel illa Capella.

Octauum casum addit Panorm. in c. Requisisti, de testam. non deberi quartam episcopo ex ijs oblationibus, ex quibus olim non soluebatur.

Nonum etiam adiungit idem Auctor, non deberi quartam ex his, quæ quis in vita donat ecclesie, videlicet donatione inter viuos, quod probat ex c. De his, de sepul. Et c. 1. de statu Monach.

Octauo quaeritur, An sit detrahenda quarta episcopalis ex his, quæ relinquuntur hospitali domui in qua infirmi & pauperes curantur & aluntur? Conuenit inter omnes auctores esse detrahendam, si fuerit locus religiosus, & sacer, hoc est, episcopi auctoritate constructus, Ioannes Andr. Et Panorm. in cap. officij. de testam. n. 7. Quid si relinquitur aliquid pauperibus certæ cuiusdam domus hospitalis? Ioan. Andr. dicit, ex illo quartam episcopalem deberi; quia quod ira relinquitur, censetur relictum ratione loci pij, non persone.

Si vero hospitalis domus religiosus locus non sit, hoc

est, priuata alicuius auctoritate, non Episcopi fundatus, teste Panormitan. in c. Officij. sunt opinionones: nam Bald. & duo alij Doctores sententur, non esse deducendam quartam. Petrus Perusinus, & duo alij dixerunt oppositum. Sed ipse Panormitanus distinguit: Aut manet fundatore defuncto, aut fundatore adhuc superstiti. Si primum debet quartam episcopalem; quia cura illius hospitalis domus est penes Episcopum, & amplius ad profanos vsus conuerti non potest. Si secundum, quarta episcopalis non debetur, quia illius loci Episcopus curam non habet: & quoad viuit fundator, potest eam domum diruere, & ad quos velit vsus transferre. ca. Inter dilectos, de donat. Et ibi Innocent. quare cum locus pius non habeatur, capax non est legati pij: & proinde quod ei relinquitur, censetur relictum pauperibus, non loco.

Nono quaeritur, An si quis legat aliquid pauperibus simpliciter, ex eo debeatur quarta episcopalis? Baldus in c. Officij. de testam. distinguit: si legetur personis, non debetur: si vero loco pio, vbi pauperes aluntur, debetur. Tunc autem legatur personis, non locis, quando testator constituit, vt cuilibet pauperi detur vestis, aut certæ pecuniæ quantitas; tunc enim legatur pauperibus, vt singulis: quando vero testator legat pauperibus simpliciter, & generatim, videtur legari domui hospitali, quæ est in oppido, vbi testator domicilium habet, vel vbi testamentum condidit. At Ioannes Andreæ in c. citato. officij. negat quartam deberi, quando aliquid legatur pauperibus simpliciter: putat enim tunc legatum esse personis, non loci. Siluester in verbo Canonica portio. qu. 5. dictum, inquit, Baldi credo verum: quando hospitali generale est, suscipiens omnes pauperes: & dictum Ioannis Andreæ, quando hospitale pascit paucos, vel solum certum genus personarum, puta spurios, vel fenes, Meo iudicio, sententia Andreæ est valde probabilis.

Decimo quaeritur, An si quid legetur certo alicui Clerico, vel leprosis qui in certo loco curantur, quæ pars debeatur Episcopalis? Respondeo Petrus Perusinus quem sequitur Siluest. Canonica portio. qu. 6. non deberi, quia legatur personis, non locis. Idem Iuris est, si legetur Religiosis in certo loco commorantibus, vel puellis, vt dotem habeant, vel viduis peregrinis, vt alantur. Siluester loco citato.

Vndecimo quaeritur, An quarta episcopalis debeatur ex his, quæ legantur, vel relinquuntur locietatibus, quæ fraternitates vocantur? Hanc quaestionem late tractauit Petrus Perusinus in suo opuscul. qu. 14. principali. Sunt duæ opinionones. Prima aherentium non deberi. Sic Abb. in c. officij. de testam. ad fin. Et conf. 31. vol. 1. Et Federi. conf. 129. Bal Laurentius Et alij, quos citat Couar. de testam. c. offic. num. 12. Angel. Canonica portio, nu. 10. Siluest. eo. verb. q. 4. Altera sententia est dicentium deberi. Sic Anchar. Barbat. Petrus Perusinus, quos citat, Et sequitur Couarruuius loco citato. M. hi prima sententia placet: quia legatum non est factum loco pio, sed collegio personarum pio.

Duodecimo quaeritur, Vtrum debeatur quarta episcopalis, si quis subditus episcopo leget aliquid ecclesie extra dioccesim constitutæ? Minime, quia cura illius ecclesie non est penes episcopum. Abb. in ca. Requisisti, de testam. Innocent. c. officij. Et Ioan. Andr. in c. certificar. ord. sit.

CAP. XIII.

De Canonica quarta portione parochiali.

Primo quaeritur, Quinam debeant quartam parochialem? Respondeo, debere omnem ecclesiam, in qua quis sepelitur, vel ad quam se transfert, etiam si alioqui sit exempta: quia debet eam Parochianus, qui extra Parochiam sepulturam eligit. Innoc. in cap. Relatum. Et c. Requisisti, de test. Et c. In nostra, de sepulchris.

Secundo quaeritur, Ex quibusnam rebus quarta parochialis